

Eestlastele Eesti arstidelt

Raamatupoodide tervisenurgast leiab hulgaliselt tõlketeksteid, terviseramatuid Eesti autoritelt-asjatundjatelt pole kuigi palju. Ajakirjade Kirjastuse välja antud „Rõõm tervisest. 1000 hinnalist nõuannet Eesti arstidelt“ on valminud just eestlaste tervisele mõeldes ning väärikad infoallikad on Eestimaa hinnatud asjatundjad, nagu Margus Viigimaa, Mihkel Zilmer, Mare Pork, Evo Kaha, Kahro Tall, Naima Toomikas, Fred Kirss, Riina Kütner, Tiit Ilves, Mihkel Mardna jpt.
Vt lk 6

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 4 (49)

28. mai 2010

kommentaari

Romaanivõistlus pakkus üllatusi

Äsja selgusid kirjastuse Tänapäev korraldatud romaanivõistluse tulemused. Võitjaks osutus Avo Kulli käsikirja „Haigla“. Tegu on Raplas elava autori debüütromaaniga, mille tegevus toimub 1978. aasta sügisel Lõuna-Eestis. Peategelased on uue haigla ehitamise eest vastutav mees ja kohalik günekoloog, kuid peale selle räägitakse ka meditsiinist, metsavendlustest ja KGB-st ning muustki. Žürii tõstis esile head ajastupildi loomist ning ootamatut teemavalikut. Esikohaga kaasneb 40 000-kroonine preemia.

II koha pälvis Taavi Kangur käsikirjaga „Kõigile saab kurikaga virutada“. Raamat räägib keskealisest mehest, kes satub linna kolides kuritegelikkuse seltskonda, ning sündmused väljuvad kontrolli alt. Tegu on samuti debüütromaaniga ning II kohaga kaasneb 25 000-kroonine preemia.

III koha pälvis Marek Kahro käsikirja „Kaljud ja kameeleonid“. Peategelane on hilisteismeline poiss, kes pärineb rasketest oludest ning pärast valesid ja halbu valikuid tekib küsimus, kuidas ta sellest välja pääseb. III koha preemia suurus on 15 000 krooni.

Lisaks andis Žürii välja eripreemia Mihkel Tiksi käsikirjale „Poiss sai 50“, mis on tugevalt eluloolise ainesega mahukas romaan korvpalliaastatest Kalevis, tööst nii ametniku kui ka ajakirjaniku ja ärimehena. Žürii leidis, et see käsikirja erines muudest konkurssile esitatud töödest piisavalt palju, et seda hinnata eri alustel.

Ära märgiti viis tööd: Ketlin Priilina „Liblikasonaat“, Eve Lauri „Aloise“, Helju Petsi „Ussikuninganna Egle“, Esta Aksli „Kaks öde“ ja Egert Anslani „Pasknäärde vandenõu“. Kõik tööd on kavas avaldada.

Tänapäeva romaanivõistlus toimus teist korda. Võistlus kuulutati välja 2009 jaanuaris ning lõppes 2009. aasta detsembris. Tähtjaks laekus 62 tööd, mis koos 34 noorteromaaniga (kokku 96 käsikirja) tekkis sellest suurima Eestis toimunud romaanivõistluse. Žürii hindas seekordse võistluse taset eelmisest märksa kõrgemaks, laienenud oli teemade ring, varasemast rohkem osales mehi. Võistluse žüriisse kuulusid Mari Karlson, Mihkel Mõisnik, Priit Põhjala ja Tauno Vahter, korraldamist toetas Eesti Kultuurkapital. Kirjastus tänab osalejaid ning uue romaanivõistluse traditsiooni on plaanis jätkata.

TAUNO VAHTER
kirjastuse
Tänapäev
peatoimetaja

Messi programm pakkus põnevat nii kirjastajatele kui ka lugejatele, täiskasvanutele ja lastele.

Kirjanduslik supernädalalõpp

KADRI HALJAMAA
EKLi juhatuse esimees

Eesti Kirjastuste Liidu selle aasta tähtsündmusi – Balti raamatumess Tallinnas – on õnnelikult minevikuks muutunud. 6.–8. maini esmakordselt Nokia kontserdimajas aset leidnud mess kogus hinnanguliselt 6500 külalast, õigustades igati korraldamispaiga kolimist kesklinna.

Messi programm pakkus põnevat nii kirjastajatele kui ka lugejatele, täiskasvanutele ja lastele. Kirjastajatele olid mõeldud turundusseminarid ning e-raamatu konverents. Viimane kogus rekordilised 150 kuulajat, olles arvukaima osalejate hulga üritus. Konverentsi korraldamise ettepaneku tegi Prantsuse kultuurikeskus, öla panid alla ka Goethe Instituut ja Läti Vabariigi saatkond Eestis, kutsudes kohale esinejaid oma riigist.

Valik iPhone laste õpipäevadeni

Eestlastele pakkus kindlasti suurt huvi Eesti Päevalehe kirjastuse möödunud aasta lõpus Milana-raamatu iPhone'ile suunatud e-versiooni kirjastamise ja turundamise lugu. Loodetavasti andis konverents kirjastajatele positiivse impulsi e-kirjastamisega edasi tegelda. Läänud nädalal potsatas igatahes post-

kasti kutse esimese pildiraamatu, Piret Raua „Emma roosad asjad“ iPhone'i, iPad'i ja iPod Touch'i versiooni esitlusele. Mõistagi algas selle ettevalmistustöö enne nimetatud konverentsi, kuid on järgmine verstapost e-kirjastamises.

Messi juurde kuulusid lahutamatu osana värske raamatute esitlused, mida austasid oma kohalolekuga ka autorid nii Eestist kui ka kaugemalt. Samuti leidis aset mitu vestlusringi teemadel, mille on tõstatanud lähiminekis ilmunud teosed.

Messi raames korraldas lastekirjanduse õpipäeva „Head lapsed kasvavad raamatuga“ Eesti Lastekirjanduse Keskus, kes viis läbi ka X Nukitsa konkursi võitjate autasustamise tseremoonia. Lapsi ei olnud unustanud ka kirjastused, kes pakkusid lisaks raamatututvustustele ka loominguilisi pooltunde.

Koostöö võtab uut hoogu

Traditsiooni kohaselt oli külalastajatele vaadata ka näitus Eesti, Läti, Leedu ja Soome 2009. aasta kauneimast raamatutest. Balti riikide raamatuid hindas omakorda žürii, mis kuulutas eestlaste hulgas võitjaks Andres Tali kujundatud „Kalevipoja“ (kirjastus SE&JS), Läti raamatutest valiti kauneimaks Zigmunds Lapsa ja Sandijs Ruluksi kujundatud raamat „Riga Beyond the Walls“ (kirjastus Neputns) ja Leedust Jõkūbas Jacovskise kujundatud teose „Zha-

liasis tiltas“ (kirjastus Kitos knygos).

Messil oli esindatud 44 ettevõtet, lisaks Eesti kirjastustele olid stendiga kohal ka lätlased, leedulased ja rootslased. Läti ja Leedu kirjastajaid oli külalistenäringi liikumas üsna mitmeid ja ilmselt saab Balti riikide koostöö uut hoogu, mis messi mõte algupäraselt ju ongi. Siiski tundub, et ilukirjanduse osas on meie riikide maitse lähinaabrusest hoolimata veidi erinev ning külaliste tähelepanu köitsid universaalsema pildikeelega lasteraamatud.

Kolm kirjandusüritust korraga

Samaaegselt messiga toimus veel Tallinna kirjandusfestival HeadRead ning PrimaVista festival Tartus. Kolme sündmuse ajastamine samale nädalalõpule oli korraldajatel varakult kokku lepitud, leides selles rohkem positiivseid jooni, eeskätt arvukate välismaalt saabunud autorite üritustevahelises „laenamise“, mis võimaldaks maailmakirjanduse suuri nimesid näha ka pealinnast kaugemal.

Tuleb tunnustada, et oli kohtumisi, kus võinuks olla rohkem kuulajaid. Kas oli asi tööpoolest huviliste võimatuses oma aega eri sündmuspaikade vahel jagada, kehvast ilmas või lihtsalt eestlaste leiguses – selle üle võib vaid spekuloida. Igatahes istuvad korraldajad peagi maha ja analüüsivad olnud lähemalt.

uudised

Ilmus Eesti-Läti-Leedu reisijuht

Kirjastuse Koolibri välja antav ja paljude rännuhimuliste eestlaste südamed võitnud „Silmaringi reisijuhi“ sari on saanud täiendust meie oma kodukanti ja lõunanaabreid tutvustava raamatuga. Reisijuhi on koostanud Briti suurkirjastuse Dorling Kindersley kaastöötajad. Autorite siinkäigust kuni eestikeelse tõlke trükkimine kuni eesti mõndagi muutunud, kuid Koolibri on püüdnud omalt poolt hea seista, et teave oleks ajakohane.

Teabeküllane aiaentsüklopeedia

Kirjastuselt Varrak ilmub äsja Briti Kuningliku Aiandusseltsi „Aianduse entsüklopeedia“. Teabekülluse poolest ei suuda selle ülevaatliku, ligi 800-leheküljelise suurteosega võistelda ükski teine aiaentsüklopeedia: siin käsitletakse kõiki iluaia osi, viljapuude ja marjapõõsaste, ürdiaia ja köögiviljade kasvatamise tehnikat, seletatakse lahti maheaiaanduse põhivõtted, õpetatakse ära tundma ja tõrjuma taimehaigusi ja -kahjureid. Vastavalt kokkuleppele originaalteose kirjastusega on eestikeelses raamatus taimevalik ja aiatööde tegemise ajad kohandatud Eesti oludele ja kliimale.

Alkohol eesti luules

Mai lõpus avaldab kirjastus Tänapäev alkoholiteemalise eesti luule kogumiku „Viinakuu“. Pidutsemine ja elurõõm, vein ja joovastus kuuluvad Euroopa luule kinnisteemade hulka juba antiikajast alates. „Viinakuu“ annab ülevaate alkoholiteemalisest eesti luulest, alustades Friedrich Gustav Arveliusest ja Kristian Jaak Koeteronist ning lõpetades Wimbergi, Andra Tee-de ja Triin Tasujaga. Raamatu koostas Udo Uibo. Mõned „Viinakuu“ külluslikult esindatud luuletajad olid või on täiskarsklased, mõne tuntud viinanina luulest aga ei õnnestunud isegi tiku-tulega otsides leida ainsatki vihjet alkoholile.

Head ostud Rahvusraamatukogust

Palju häid oste saate teha 2.-4. juunil Eesti Kirjastuste Liidu korraldataval raamatümüügil Rahvusraamatukogus. Olete oodatud!

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2010

ilmunud

Minu tuletornid

Hedda Peet
60 lk
köva köide
Raamat tutvustab 35 Eesti tuletorni üsna omapärasel moel. Teksti illustreerivatest fotodest on koostatud pildikompositsioonid, mis pakuvad üllatavaid detaile põnevatest treppidest, laternatest ja muust, alati on näidatud tuletorni välisvaade. Tuletornide asukohad on näha käsitsi joonistatud kaartidel. Raamatu lõpus on ülevaatlik paarislehekülg kõikide tuletornide kohta, millest raamatus juttu on olnud: esitatud on iga torni põhilised andmed ning väike pilt üldvaatega, samuti suur Eesti saarte ja rannikualade kaart. Tuletorniraamat sobib ühiseks perelugemiseks ja ehk innustab see ette võtma ka reisi mõne tuletorni juurde.

Okultismi-leksikon

Simon Cox,
Mark Foster
tõlkinud
Mirjam Lepikult
252 lk,
köva köide

Okultism ehk salateadused on läbi aegade inimemeeli erutanud ja avaldanud väga suurt mõju ka tänapäeva Lääne kultuurile. Millised aga on oieti need valdkonnad, mida „päristeadus“ pole suutnud ammendavalt käsitleda? Käesolev raamat annab tähestiku järjekorras ladusa ülevaate põhilistest okultismiga seotud teemadest alates alkeemiast ja lõpetades Yijingiga ning on väärt teabeallikas kõigile alternatiivjaloo huvilistele.

Ülemnuuskur
Osvald ja upsakas filmistaar

Christian Bieniek
tõlkinud
Urmas Kaldmaa
136 lk,
pehme köide
Ülimenuka telesarja peategelase haigestumise tõttu filmi detektiivi kehas-tama kutsutud Osvald ületab näitlejat nii sarmi kui ka nutikusega, avastades pingelise staaritöö kõrvalt päris-kuriteo. Meeldivate tegevuste kõrval tuleb Osvaldil tegelda ühe koerahakataise väljaõpetamisega, kuid võimeka isiksusena tuleb ta sellegagi kenasti toime ja pälvib tunnustava tiitli ülemülemnuuskur.

Täiega pöördes

Raivo Tihanov
200 lk
pehme köide
Kas te tahaksite teada, mis tunne see on, kui sädemeid pildiv ja laperdav punane kosmosesüstik napilt üle pea vihiseb? Mida teeksite, kui teie kodumaja aias ühel hommikul tulnukad ringi rahmeldavad? Hoogne ulmepõnevik arearab lugeja pöörase tempoga aeneavas sündmustekeerisesse. Surmigavuses suikuva Vösaste aleviku elu on ühtäkki sootuks pea peal ja elanikud TÄIEGA PÖÖRDES! Raivo Tihanov on kunstnik ja lastekirjanik, kellelt on varem lugejateni jõudnud koomiksid Jõmmi seiklustest, lasteraamat „Tom ja äperused“ ja põnev jutukas „Öös on müttajad“. Tema lustakad pildid ilmestavad paljusid kooliõpikuid.

Häid ideid kodukujundusse

Koolibri kirjastuselt on ilmunud kaks uut raamatut, mis kuuluvad sarja „Kodu väike ideeraamat“. Mõlemad raamatud on rikkalikult illustreeritud äärmiselt inspireeriva pildimaterjaliga ning annavad selgelt organiseeritud näpunäiteid, kuidas oma kodu sisustamisele loovalt ning paindlikult läheneda.

Judith Wilsoni „Retrokodu“

Restrotil on tänapäeval muutumas ökoteadliku inimese valikuks. Järjest enam inimesi mõistab, et asjade taaskasutus ja säästev renoveerimine on tuleviku-lahendused, mis hoiavad loodusressursse ja vähendavad ületarbimist. Lisaks sellele pakub piiramatu kombineerimisvõimalus rõõmu ja rahuldust oma kodu kujundamisest. Retrokodu on sageli võimalus ajada läbi väga väikese eelarvega ning saada ikkagi isikupärane ja hingetatud tulemus. Paljud vanad asjad võivad olla saadaval tasuta või sümboolse hinnaga eest. Kuid loomulikult on olemas disainipärleid, mille hind võib küündida kordi kõrgemale uue poemööbli omast.

Autor osutab, et kodu kujundamisele võib läheneda nii kavakindlat, panne paika oma rahalise võimaluse ja soovid kui ka täiesti kaootiliselt, tuulates ringi mööda vanakraamipoodide ja pöningud, väikese aardekütina tassida koju kõik, mis näib ahvatlev ja kasutuskõlblik. Mittevajalikku osutuva võib suunata jällegi taaskasutusse. Kodu loomine ja kujundamine on lõppematu protsess.

Kulumine on osa vanade asjade võlust. Loomulikult vajavad nii mõnedki soetatud mööblitükid uuenduskuuri, kuid neid ei maksa liiga üles vuntsida. Vana kulunud värvipinna saavutamiseks on kulunud aastakümneid, tuhandeid ja tuhandeid käepuudutus. Sellel on oma väärtus ja võlu.

Restrotili juurde kuulub julgus kasutada ebatraditsioonilisi lahendusi: katta antiiksohva heleroosa teksariidega või hoopis parandada vana tooliriidet pealeõmmeldud paikadega. Diivani-jagu riidet võib saada soodsas hinnaga mõnest second hand poest – vanad paksud kardinaadid on ideaalne mööblilakas ja lisaks isikupärasele tulemusele olete säästnud tuhandeid kroone.

Kes pelgavad restrotili kasutada oma linnakodus, võiksid kätt harjutada maakodus, taaskasutada armsaid vanu linaseid tekstiile, vanaemaeagset puitmööblit, pragunenud kauneid vanu nõusid, anda uus elu asjadele, mis rõõmustavad silma ja südant ning pakuvad

See sööginurk on ära määratud üksnes mööbli paigutuse abil; tugitoolide seljad piiritlevad elutoa tsooni ja köök on paigutatud ainult piki ühte seina.

FOTO RAAMATUST „VÄIKESED RUUMID“

palju meeldivaid tunde, mil tegelete oma kodu loomisega.

Uurige oma keldreid, kuure ja pöninguid, paluge luba teha sama oma sõprade või tuttavate juures – võite saada täiesti tasuta leide – kellegi jaoks väärtusetu kolu võib olla teie jaoks hindamatu aare. See on põhiline stiimul kodu sisustamisel, hasart väärtuslike ja huvitavate asjade otsimisel ja rööm nende leidmisest.

Järgneb põhjalikum võimaluste ja vajaduste analüüs tubade kaupa – kõne alla võetakse nii köögid ja söögitoad, elutoad, magamistoad kui ka vannitoad ja muud abiruumid. Autor annab üksikasjalikku nõu sobivate ildehituslike viimistlusmaterjalide osas (põrandakatte-materjalid, tapeedid, seinaplaadid) ja pakub nutikaid lahendusi vana mööbli uuendamiseks. Juba olemasolevale moodsa joonega ja uuematele asjadele

saab muretseda lisaks mõne iseloomuga disainielemendi.

Raamatu lõpuosas antakse näpunäited vana naha ning tekstiilide hooldamiseks, juhatakse tähelepanu, kuidas ajastuomast hõngu lisada maalide ning muude sisustuselementidega nagu valgustid, vaasid jms. Jagatakse ka nõu, kuidas eksponeerida oma hobisid ning harrastusi, näiteks portselanikogu ning julgustatakse leidma endale meelepärast kogumisvaldkonda ja sukelduma kirklikku kolleksioneerimismaailma.

Asjalikku ja fakti- ning nõuandeküllast teksti täiendavad hästi valitud fotod tõeliselt leidlikest ning erimeelsetest kodudest. Võib olla kindel, et seda raamatut ei lehitseta vaid kord, avastamisrõõmu ja järgitagemist väärivaid ideid on selles rohkem kui ühe lugemise jagu. Arvestades, et retro ja öko on märksõnad, mis niipea moest ei lähe, ei ole

karta ka trükise moraalselt vananemist.

Elizabeth Wilhide „Väikesed ruumid“.

Autor teeb selgeks, et väikeste kodude omanikud saavad endale luua täpselt sama funktsionaalse, kauni ja toimiva kodu kui suuremate võimalustega pered. Tuleb vaid hoolikalt läbi mõelda oma vajadused ja asuda arukalt planeerima muudatusi. Neist peamistena võiks välja tuua ruumide avardamist värvi ning ruumiplaneeringu muutmise abil, arukate ja toimivate panipaikade loomist ning ülearusest loobumise julgust ja vajalikkust. Soovitatakse lihtsust ja selgust kujundamisel, ökonoomseid ja ruumisäästlikke treppe, rõhutatatakse, kui oluline on küllaldane loomulik valgus ja selle võimendamine heledate või peegeldavate pindade abil.

Võtmemotiiv on, et väikeste kodude omanikud peavad enam kavandama ja läbi mõtlema ning impulsiivne ostukäitumine ei ole soovitatav. Õpetatakse, kuidas hoida asju ühes värvigammas ja vaheldust tuua näiteks erinevate tekstuuridega. Antakse mõista, et väikese kodu eelis on võimalus kasutada kvaliteetsemaid ja kallimaid materjale, mille suuremas kodus ehk hambah peale ei hakkaks.

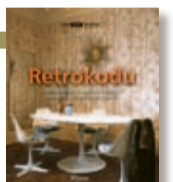
Samas ei pea kurvastama ka värvi- ja küllusearmastajad – väike kodu ei pea tingimata olema minimalistlik, valge, klaas ja metall. Te võite ka sinna tuua idamaist luksust ja säravaid toone.

Ka selles raamatus võetakse põhjaliku ülevaate alla eluruumid funktsioonide kaupa köögist kodukontorini, mis on iseäranis tänuväärne, sest järjest enamatest inimestel on vaja ühendada töö ja kodukeskkond.

Kevelad on paljudel plaanis kodu uuenduskuur, sest pärast rasket talve tahaks kõike otsast, uut moodi ja paremini alustada. Raamatust saadud ideedega on katsetamine lihtne ja lõbus.

Retrokodu

Judith Wilson
tõlkinud **Kaia Nurk**
144 lk, köva köide

Väikesed ruumid

Elizabeth Wilhide
tõlkinud **Triinu-Liis Looveer**
144 lk,
köva köide

Hõbekeel: viimane otsustav võitlus

OLAVI TEPPAN,
PEETER VELTSON

„Kivistüda“ – meenutuseks lugejale – on fantaasiaraamat, mis algab 12-aastase inglise poisi George'i juhusliku äpardusega. Ta murrab loodusloomuuseumi ees väikese kivist draakoni pea ja avastab end ühtäkki koos Edie-nimelise tüdrukuga paralleelmaailmast, kus kõik Londoni ausambad ja skulptuurid on ellu ärrganud ja omavahel vaenujalale pööranud. Seesama võitlus nn sülgede ja rāpade ehk heade ja kurjade kujude vahel jätkub veelgi sügavamal eba-Londoni dimensioonis trilooogia teises osas „Raud-

käsi“ ja on nüüd jõudnud kolmandasse ossa, mis kannab pealkirja „Hõbekeel“.

„Hõbekeeles“ kohtuvad George ja Edie oma sõpradega otsustavaks võitluseks selliste kujudega nagu Kõndija, Viimne Rüütel ja Lumekurat ning elusalt ei pruugi nad sellest välja tulla. Fletcheri eba-Londonis, millest on ruumi- ja ajamõistetega mängides loodud päris-Londoni groteskne koopia, on kell lõõnud kolmteistkümend paku, aeg on tardanud, lund on hakanud sadama, ja kõik inimesed peale George'i ja Edie on linnast kadunud.

Seesuguses nõiduslikus paigas toimuvad kolmanda romaani peadpöörivad seiklused, jahmatavad lahingud eelmistest romaanidest tuttavate sülgede ja

rāpade vahel aga leiavad aset maas, õhus ja isegi vees. Autori leivanumbriks on kujunenud suurejoonelised võitlustseenid, mis on oma stiinguses ja karmuses põnevad ning tihti peale etteaimamatud. Surm, mis põnevuskirjanduses tihti peale pigem „halbadele“ osaks saab, võib käesolevas teoses ootamatult tabada igatiht.

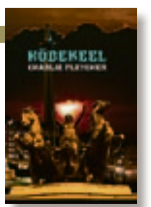
Trilooogia on ülimalt liikuv ja kireva tegevustikuga, mistõttu on filosoofilisele alltekstile märksa vähem ruumi jäänud. Siiski ei puudu mõttetarkus päriselt. Fletcher mängib vaimukalt ruumi ja aja kontseptsiooniga, aga ka sõnadega jne. Ning muidugi köditab kujutusvõimet kolme teost läbiv ainulaadne idee – ootamatult ellu ärkav kivilinn.

Autori rõhk on aga kahtlemata ständimustikul, dünaamil ja pöörasel seikluslikkusel ning selliste ootustega teose juurde asudes leiab lugeja ajavaite, mis loodetavasti sarnaselt Harry Potteri sarjaga lapsed ja noored, aga ehk ka nende vanemad raamatute juurde tagasi toob.

2012. aastal jõuab trilooogia esimene osa „Kivistüda“ plaanikohaselt ka maailma kinolinadele.

Hõbekeel

Charlie Fletcher
tõlkinud **Peeter Veltson**
320 lk
köva köide

Alkohol Eesti luules

PRIIT PÕHJALA, UDO UIBO

Astaste jooksul on eesti luule ajendanud koostama kõikvõimalikke antoloogiad-valikogusid. Osas neist on püütud anda ülevaadet mingist kindlast luuležanrist, näiteks ballaadidest; osas on keskendutud kindlale ajajärgule luuleloomingus, näiteks nõukogude perioodile; mõne antoloogia koostamisel on valikus lähtutud sihtrühmast (lapsed); mõnest antoloogiast leitava valiku alus on auctorikond (naisluuletajad) või materjal, keel ise (murdeluule).

Leidub valdkondi või teemasid, mis on piisavalt populaarsed, et anda ainst üha uutele ja uutele kogumikele (armastus, aastaajad, loodus, isamaa), kuid mitmed valdkonnad ja teemad on originaalsamad, harvaesinevamad ja spetsiifilised, nii et nende kohta on läbi aegade ilmunud vaid üks kogumik – eesti rännuluule, sinimustvalge lipp eesti luules, luule ja luuletajad luules jne.

Siivsus ja rikkalikkus käsikäes

„Viinakuu“ on antoloogia, mis koondab selliseid eesti luuletusi, millele on andnud rohkem või vähem ainst alkoholi: kõige sagedamini vein, viin ja õlu, aga vahel ka viski, konjak, brändi, piiritus, odekolonn ja kõikvõimalikud muud joo-vastavad joogid. Ei saa öelda, et alkohol oleks luuletajate ja luule lugejate hulgas ebapopulaarne teema, pigem vastupidi, kuid ometi ei ole alkoholist eesti luules seni ajani ühtki valikkogu ilmunud. See-ga võib öelda, et „Viinakuu“ täidab lünga eesti luule valikkogude reas.

Kas selle lünga täitmine oli keeruline? Jah, mõneti kindlasti. On küll tösi, et pidutsemine ja elurõõm, vein ja joo-vastus kuuluvad Euroopa luule kinnisteemade hulka juba antiikajast alates – ühe vana inglise joomalaulu viisike on koguni maailma võimsaima riigi hümniks ühendatud –, kuid eesti luulet pole sellise pilguga seni veel keegi silmitsenud ja seetõttu oli ka põhjendatud

hirm, et n-ö saak võib olla kurvavõitu ja aines kassin.

Nagu koostamise käigus selgus, oli see eelarvamus omajagu õigustatud, tildiselt aga ikkagi mitte. Kui välja arvata varasema eesti luule mõned üksiknäited ning 19.–20. sajandi piirimail võrsunud võitlev karskusvõrrs kui omaette nähtus, võib alkoholist kui eraldi teemast eesti luules kõnelda tõepoolest alles Heiti Talvikust alates. Isegi nooreestlased ja siurulased olid selle koha pealt ütle-mata siivsad. Pärast Talvikut aga on saak rikkalik, viimastel aastakümnetel lausa vahav, nii et kui esialgu oli mure, et antoloogia võib tulla liiga õbluke, siis hiljem tuli silmitsi seista vastupidise probleemiga – ja asuda mahtu piirama.

Tõsine luule, austusväärseid luuletajaid

Antoloogia koostamisel ja väljaandmisel osutus väikeseks komistuskiviks seegi, et mõnes potentsiaalses kaasautoris näis tekitavat kohkumust, ehk koguni võõrastust, et kõikvõimalike armastus- ja kevadluule valikkogude kõrval tahetakse nüüd ilmutada antoloogiat, mille rõhuasetus on alkoholil. Sellegipoolest sai kogumiku kaante vahele aukartust äratav hulk tõsist luulet ja austusväärseid luuletajaid – esimesi ligi kolmsada ja teisi rohkem kui sada, Kristian Jaak Petersonist Ain Kaalepi ja Aapo Ilveseni, Juhan Liivist Andres Ehini ja Contrani, Betti Alverist Ellen Niidu ja Triin Tasujani, Debora Vaarandist Doris Karva ja Maarja Kangroni.

Sisu kõrval ei saa jätta ka esile tõst-mata „Viinakuu“ viimse detailini läbi mõeldud ja igati asjakohast kujundust, mis haakub sisuga nii materjalis kui ka värvis, rääkimata visuaalseist sümbo-

Aug. Jalil'i
Henrik Visnapuu
Kalle Under
Johannes Semper
Arth. Ad. Sora
Fr. Tuglas

Otto Krusteni karikatuur suurlastest. „Suur kirjanik on nagu vana vein, / mis aastaid käärid, keldrin seisnud kavva. / Aroomi leviten kui troopiline hein, / siis sädelden kord ehib peolavva,“ kirjutab Henrik Visnapuu. ILLUSTRATSIOON RAAMATUST

leist-kujundeist, mis – nagu paljud luuletused isegi – kätkevad endas rohkem kui üht võimalikku tõlgendust.

Pigem motiiviantoloogia

Olgu veel lisatud, et avarama pildi ja mitmekesisuse huvides pole „Viinakuu“ mitte päris temaatiline, vaid pigem motiiviantoloogia. See tähendab, et valikuse on kaasatud selliseidki luuletusi, kus alkohol või joomine esinevad tausta- või kõrvalmotiivina ning jutt käib hoopis millestki muust – näiteks Betti Alveri „Tuhapäevas“ ja Jaan Isotamme luuletuses „Täna on eeva sünnipäev“ Eesti Vabariigi aastapäevast, Rudolf Rimmeli luuletuses „Õllepruul Märt“ vist peaminister Mart Laarist jne.

Olgu ka rõhutatud, et elu ja luule vahet pole üksühene ning luuletaja kurku kallatud alkoholikoguse ja alkoholile

pühendatud luuletuste hulga vahel puudub igasugune seos. Mõned „Viinakuu“ külluslikult esindatud luuletajad olid või on täiskarsklased, mõne tuntud viinanina luulest aga ei õnnestunud isegi tikutulega otsides leida ainsatki vihjet alkoholile.

Õlleklaasi taga istudes võiks polemiseerida selle üle, miks ilmub „Viinakuu“ nimeline luulekogu mais, mitte oktoobris. Ehk sellepärast, et iga kuu on teatud mõttes viinakuu?

Viinakuu
Alkohol eesti luules
koostanud Udo Uiibo
kujundanud
Asko Künnap
368 lk, kõva köide

Maailma kõige slashim Slash

Elkõige Guns N' Roses'i endise ja hiljem Velvet Revolveri kitaristina tuntud Slashi (kodanikunimega Saul Hudson; s 1965) elulooraamat on kirjutatud koos Rolling Stonesi ajakirjaniku Anthony Bozzaga 2007. aastal ning heidab pilgu kirikuulsasse maailma, kus valitseb Guns N' Roses, kus ei vajutatud iialgi pidurit ning kus tipu ümber haigutas enesehävitaljalik sügavus. 1985. aastast oli Slashist Guns N' Roses'i olulisemaid liikmeid, kes aitas kuni bändist lahkumiseni kirjutada enamiku selle lugudest.

„Slashis“ on kõike nagu Slashis endaski: pöörasust, joobumust, nalja, hullumeelsust ja geniaalsust. Aga enne-kõike on see aus raamat.

„Kummaline on oma elu niimoodi kokku võtta. Mõned hetked tunduvad sellised nagu mind ennast polekski kohal olnud – loen neid justkui esimest

Slashi elulooraamat on kirjutatud koos Rolling Stonesi ajakirjaniku Anthony Bozzaga.

korda. Küll aga laieneb perspektiiv: selline harjutus pole kerge, kuid pikemas plaanis hea mõte.

Tõesti hea on mõista, et ma olen ühelt poolt selline nagu alati olen olnud ja samas ka teistsugune. Justkui jääks mu isiksus samaks, kuid mõistust tuleks juurde.

Miks ma otsustasin selle raamatu kirjutada? Siin on põhjendus: mitmed mind hästi tundvad inimesed on mul seda järjekindlalt teha palunud ja lõpuks ma nõustusingi. Mis puutus oma elu teistega jagamisse, siis olin ma alguses väga tõrges. Elkõige häiris mind meedium, mida võib avalikult tarbida; veel enam aga, et olen mälestusi seostanud ikka kellegagi, kelle karjäär isiku kohta midagi ei ütle. Minuga nii ei ole ja isegi kui oleks, siis ma poleks huvitatud. Elu objektiivne vaatlemine ei ole loomulik, kuid mu lugu nüüd üle luge-

des tundub see päris meelelahutuslik. Mõistsin ka, et kui ma lugusid nüüd kirja ei pane, leidub ka võimalus, et unustan need sootuks.

Sa ei saa oodata, et saatust annaks sulle, mida oled välja teeninud. Kõik tuleb endal välja teenida, isegi kui arvad, et oled juba oma osaku eest maksnud. Võib-olla oled sa saanud, mida tahtsid, kuid kas oled ka õppetundidest õppust võtnud?“ kirjutab Slash oma raamatus.

Slash
Slash ja Anthony Bozza
tõlkinud Janar Ala
kujundanud
Andres Tali, 432 lk

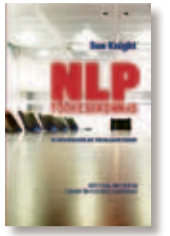

ilmunud

NLP töökeskkonnas. Mõtteviis, mis eristab edukat äritegevust ebaedukast

Sue Knight
tõlkinud Eve Rütel
kujundanud Margit Randmäe
432 lk, pehme köide

21. sajandi alguse ärielu keskendub tööle muutustega, inimeste potentsiaali ning võimekuse väljaarendamisele. Meil on vaja oskusi ja kohaseid hoiakuid, mis aitavad meil õppida, kuidas kaosest korda luua. Meil tuleb teada, kuidas leida endas kindlustunnet ajal, kui kõik meie ümber tundub meie olemust proovile panevat. Raamat annab juhiseid isikliku arengu skaalal, torgates teiste seast silma humoorika lähenemisviisi poolest.

Nats ja juuksur

Edgar Hilsenrath
tõlkinud Mati Sirkel
kujundanud
Jüri Jegorov
384 lk

kõva köide
Max Schulz otsib pärast Teist maailmasõda varju oma mustade tegude eest Israelis, näpates oma ohvri identiteedi ja esinedes juudi soost juuksurina. Romaaniga „Nats ja juuksur“ läheb Edgar Hilsenrathil korda midagi näiliselt võimatut – satiir juutide ja SSi kohta. Verine kelmiromaan, groteskne, veider ja kohati julmalt lakooniline, mis musta huumoriga jutustab pimedast ajast.

Sefiirist loss

Ketlin Priilinn
sari „Tänapäeva noorsooromaan“
sarja kujundus
Piia Ruber
156 lk, pehme köide lakkadega

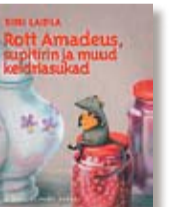
Inga-Kerstin sõbruneb uues koolis omaette hoidva Jakobiga, kes näib varjavat mingit saladust. Kui saladus ilmsiks tuleb, saab Jakobist koolikiusamise ohver. Ühes hea sõbra Kailaga moodustavad Inga-Kerstin ja Jakob tagakiusajate vastase leeri, kuid kahe leeri vahelisel sõjal on traagilised tagajärjed. „Sefiirist loss“ sai Eesti Lastekirjanduse Keskuse ja kirjastuse Tänapäev 2010. aasta noorsooromaanivõistlusel teise koha.

Rott Amadeus, supitirin ja muud keldriasukad

Siiri Laidla
sari „Minu esimene raamat“
illustreerinud Kadri Ilves
160 lk, kõva köide

Kas oled viibinud vana talumaja keldris? Seal on jahe ning hämar, lõhnab mulla, rõskuse ja tolmu järele. Keldris valitseb vaikus, vaid pimedast nurgast kostab tasast krõbinat. Kes seal krõbib? Kas keldrikoll Konstantin? Või ehk vana keldrikakand? Ei! Need on hoopis rotiperekonna kuus lapsukest, kes ei malda kuidagi vagusi püsida. Tulekul on ju rotilaste ristimispidu. See tekitab kõigis keldriasukates elevust. Kas pidu läheb korda? Missugused seiklused ja katsumused ootavad rotipojukesi ees? „Rott Amadeus, supitirin ja muud keldriasukad“ sai kolmanda koha Eesti Lastekirjanduse Keskuse, ajakirja Täheke ja kirjastuse Tänapäev 2009. aasta lastejutuvõistlusel.

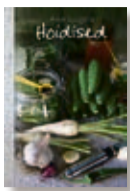

Ilmunud

Hoidised

Aive Luigela
312 lk
köva köide

Aive Luigela uus raamat on kaua oodatud kingitus kõigile, kes armastavad kevadest sügiseni aias askeldada või metsas jalutada ning on ka kirglikud hoidistajad. Nende kaante vahele on autor oma tarkused ritta pannud, peategelasteks eestimaised aia- ja metsasaadused. Siin on hulk lihtsaid ja koduseid retsepte ning põhjalikult lahti kirjutatud ühe või teise säilitusviisi eripära, nii et säiliks ka hoidistatava tooraine kõrge toiteväärtus. Ammu tuntud meetodid – hapendamine, sügavkülmutamine, kuivatamine, marineerimine ja vesihoidised on au sees ka täna. Aive Luigela on mitmete populaarsete raamatute autor ning sage külaline raadios ja televisioonis, kui on vaja rääkida toiduainetest ning maitse- ja tervisetaimedest.

Eesti tikand. 280 rahvuslikku mustrit

Elo Lutsepp ja Irina Tammis
88 lk, lisaks
41 kahepoolset
mustrilehte, pehme köide

Sellesse kaunisse raamatusse on mustreid korjatud, lahti kirjutatud ja tõlgitud nii vanaemade tikitud esemetelt kui ka varem välja antud trükistest, mis nüüd juba vaat et rariteediks muutunud ja hea õnne korral vaid raamatukogudest leitavad. Kõik kokku on Eestimaa usinate käte ja helgete peade looming. Lisaks ajaloolistele mustritele leiab raamatust erinevate kihelkondade motiividest kokku sobitatud uusi mustrikombinatsioone ning teose autori Irina Tammise originaalloomingu. Kokku on raamatus 220 ajaloolist ja 60 uut tikandimustrit 82. mustrilehel.

Aiapidamine kuukalendri järgi

Regina Engelke
tõlkinud
Kersti Möldre
204 lk, köva köide

Selle raamatu abil õpite paremini looduse seaduspärasusi arvestama. Iga aednik saab tarvilikku teavet, millal on õige aeg taimi mulda panna ja ümber istutada, hooldustööd teha, aia-kahjureid tõrjuda või oksa lõigata. Nõuanded on praktilist laadi ja ohtrate jooniste toel saavad selgeks kuurütmid päeva, kuu ja aasta lõikes. Samuti saab tundma õppida 12 soodiaagimärki, nende omadusi ja seostust aiaga. Raamatu autor on veendunud, et tähtsam kui aia kujundamine, väetamine ja istutamine on aedniku aistinguline lähenemine loodusele ja tema sisemisele rütmile.

Taimsed ravimid

Andrew Chevallier
tõlkinud Malle Leht,
Thea Kull ja
Kadri Tali
288 lk, pehme köide

See on põhjalik, kompaktne ja ülevaatlik käsiraamat ravimtaimede ohutust ja targast kasutamisest. Iga taimse juures on jagatud soovitusi, milliste haiguste vastu ja kuidas seda kasutada. Lugejale õpetatakse samm-sammult valmistama lihtsamaid taimseid preparaate ning raamat muudab mugavalt kasutata-

üks illustreeritud register enam kui 140 tuntuma taime ja nende raviomaduste kirjeldusega.

Sedavõrd üksikasjalikke erinevate hooldustööde kirjeldusi, nagu käesolevas entsüklopeedias, pole eesti keeles seni veel ilmunud. FOTO RAAMATUST

Raamat, millest võib lõputult õppida

Briti Kuningliku Aiandusseltsi aiaentsüklopeedias leiab nii algaja kui ka kogenum koduaia omanik juhtnööre aia rajamise, ümberkujundamise ja hooldamise kohta. Asjatundlikult käsitletakse kõiki iluaia osi, viljapuude ja marjapõõsaste, ürdiaia ja köögiviljade kasvatamise tehnikat, seletatakse lahti maheaiaanduse põhivõtted, õpetatakse ära tunda ja tõrjuma taimahaigusi ja -kahjureid. Raamat võtab kokku Lääne-Euroopa ligi tuhandeaastase aianduskogemuse, mis on kohandatud meie kliimale ja ümber pandud eesti keelde.

MARI LAANE
aednik, raamatu tõlkija

Hobiaiandus on viimaste aastakümnete jooksul võitnud hulgaliselt poolehoidjaid ja muutunud üheks kõige populaarsemaks harrastuseks kogu maailmas. Põhjus on, et aia rajamine, kujundamine ja hooldamine toob ametniku kirjutuslaua tagant elava looduse keskele, mille osa ta isegi on. Mõtestatud ja tulemuslik aiatöö asendab jõusaali, rakendust leiab inimese loominguline potentsiaal, kuid kõige tähtsam on, et aiaharrastus vastab töösse takerdunud mõttele, meelitab pidevalt juurde õppima ja mõtlema hoopis teistel teemadel, maandades töhust stressi.

Hobiaiandus täidab kõik heale harrastusele esitatavad nõuded tingimisel, et aiapidajal on kasutada piisavalt oskusteavet, kuidas ja mida teha, valida või rajada. Kui taimed on terved ja kasvavad jõudsalt, pakub aed rahuldust

tehtud tööst ja rõõmustab silma. Et seda saavutada, on vaja palju teada.

Kõiki aianduse valdkondi käsitlev koguteos

Kuigi aiandusalase kirjanduse letid meie raamatukauplustes on viimase paarikümne aasta jooksul silmnähtavalt täienenud, on erialane oskusteave tavalugeja jaoks jaotatud liialt paljudesse raamatutesse, mis käsitlevad kitsaid teemasid või üksikuid taimerühmi küll põhjalikult, kuid nii on vajalikku teavet küllaltki raske üles leida, sest kõiki raamatuid ju endale koju ei osta. Puudunud on ilus, värvifotodega ja kõiki aianduse erinevaid valdkondi käsitlev koguteos, kust hobiaednik leiaks kiiresti lahenduse kõigile oma probleemidele.

Seda lünka on kutsutud ja seatud täitma Briti Kuningliku Aiandusseltsi „Aianduse entsüklopeedia“ eestikeelne väljaanne. See raamat annab ülevaate kogu maailma aiandusest, ka sellest, kuidas aeda pidada lõunapoolsematel laiuskraadidel, niiskemas või kuivemas kliimas, isegi troopikas ja kõrbetes. Saame teada, kuidas kasvatada meie kauplustes müüdavaid troopilisi vilju või maitsetaimi, mismoodi meil tuntud toailised edenevad soojades maades aiapenral või kuidas paljusid ahvatlevaid troopilisi või subtroopilisi taimi ja vilju oleks meil otstarbekas kasvatada kasvuhooes või talveaias. Jääb mulje, nagu oleks meie aiandus kõigist võimalustest ainult väikese osakese ära kasutanud, sest meil puudus seni vajalik oskusteave.

Kirjeldused aia rajamisest hooldustöödeni

Õnnestunud aed eeldab head planeerimist ja rajamist samavõrd kui asjatundlikku hooldust. Võtke kumbagi neist võrdsetes osades ja teist saab kauni aia omanik! Sellest põhimõttest lähtub ka aiaentsüklopeedia, mis jaguneb kaheks osaks: esimene neist õpetab looduslik-

ke tingimusi arvestades aeda rajama, teine seda hooldama.

Kuna aeda ei rajata mitte ainult üks kord, kujundust tuleb igal aastal uuendada, külvates ja istutades suvililli ja köögivilju, muutes värvilahendusi vastavalt muutunud moele ja kogemuste varal peenenevale maitsele, siis põimuvad rajamine ja hooldus üksteisega ja nii on seda ka raamatus käsitletud.

Põhjamaises aianduses osutuvad eriti kasulikeks need peatükid, mis käsitlevad konteineraiandust, katmikaiandust ja toataimede kasvatamist, sest neid tavalise õueaiandusega kombineerides kasvab meie aiandusaasta peaaegu 12 kuu pikkuseks.

Taimi käsitletakse entsüklopeedias aiaraamatutele iseloomulikus jaotuses: ilupuud- ja põõsad, ronitaimed, püsililled, roosid, elulõngad, suvililled jmt. Õuetaimedest tutvustab raamat Eesti kliimavõõndiga kohanevaid taimi, külmaõrnad taimed on tähistatud tärniga, neid võime kasvatada talveaias, toas või kasvuhooes.

Põhjalik ja kaasaegne

Hooldustööde plaani koostamisel on abiks põhjalikud peatükid hooldustarvikute, murudest, erinevatest sillitsematerjalidest, aiachitistest, masinatest, muldadest, väetistest, kastmisest ja mis eriti oluline – taimahaigustest ja -kahjuritest. Esmakordselt on eesti keeles ilmunud põhjalik ja kaasaegne, rikkalike fotode ja joonistega täiendatud käsitus puude, põõsaste ja ronitaimede lõikamisest ja võra kujundamisest kogu taime elu jooksul, püsililledel jagamisest ja sibullilledel ümberistutamisest.

Sedavõrd üksikasjalikke erinevate hooldustööde kirjeldusi pole eesti keeles seni veel ilmunud. Ka põhiliste taimahaiguste ja -kahjurite määramise õpetus koos asjaomaste värvifotodega, aga ka ravi ja tõrje on originaalselt esitatud ning aitab meid paljude problee-

mide puhul, mis koduaias sagedamini ette tulevad.

Kohandatud Eesti oludele

Kaupluses raamatut lehitsedes võib vaevama hakata kahtluse, et kas Inglismaa aianduskogemus ikka on meil kasutatav ja kas oskavad inglise aednikud meid külmas põhjamaises kliimas aeda pidama õpetada. Sellega on arvestatud. Vastavalt kokkuleppele originaalteose kirjastusega oleme taimede valiku kohandanud Eesti oludele, samuti nihutanud teatud tööde tegemise aja õigele ajale, nagu see meil tavaliselt sünnib, kuid on ju ka meil erakordseid aastaid, mis vahel sarnanevad Inglismaale ja vahel Lapimaale.

Aia rajamise põhitõed ja võtted nagu ka hooldustööde tehnika, tööriistade valik ja abimaterjalide oskuslik kasutamine on põhimõtteliselt samad nii subtroopikas kui subarktikas. Inglismaa poole aastatuhande pikkusest aianduskogemusest on meil lõputult õppida, alates oma aia looduslike tingimuste uurimisest ja aia kujundusplaani sulatamisest ümbritsevasse keskkonda (mitte selle taustal silma torkama!), suhtumise taimedesse mitte kui materjali või vahendisse vaid elusolendisse, katsetagem mitmeid kujundusvõtteid, sobitades lehestikku, eri kujuga taimi ja värve, paljudagem oma aiataimi ise ja te tunnete, kuidas teie suhe taimedesse muutub.

Aianduse entsüklopeedia
tõlkinud Mari Laane,
Birgit Soans,
Eha Švilponis ja
Anne Tihaste
kohandanud
Mati Laane ja Mari Laane,
köva köide, 750 lk

ilmunud

Saaremaa 1944

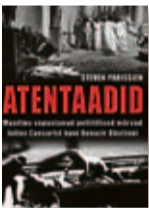
Eesti laskurkorpuse kannatuste rada
Mart Laar
328 lk, kõva köide
Mart Laar keskendub selles raamatus Saaremaal 1944. aasta sügisel pealetungiva Punaarmee ja taganeva Saksa armee vahel peetud lahingutele. Raamatu sissejuhatavas osas kirjutab ta Saaremaa ajaloost enne Teist maailmasõda ning käsitleb põhjalikult 1941. aastal Eestist mobiliseeritud meeste saatust tööpataljonides ja Eesti laskurkorpuses, kaasa arvatud ohvriterohke Velikije Luki lahing. Saaremaa oli viimane Eesti osa, mis 1944. aastal Punaarmee kätte langes, kusjuures Sõrve poolsaarel kestsid verised lahingud rohkem kui poolteist kuud. Autor tugineb mahukale sõjaajalookirjandusele, kuid ka mõlemal poolel võidelnud meeste mälestustele ja arhiivmaterjalidele. 1944. aasta lahinguid käsitlevas raamatusarjas on varem ilmunud „Emajõgi 1944“, „Sinimäed 1944” ja „September 1944”.

Punane ja must

Roy Strider
252 lk, pehme köide
End liberaarse sotsialistina määratleva Amnesty International liikme ja Postimehe ning Tšehhi Sun kolumnisti Roy Strideri artiklite kogumik sisaldab valimikku paaril viimasel aastal ajakirjanduses ilmunud ühiskonnakriitilisi kirjutisi. Eessõna on kogumikule kirjutanud Tallinna Ülikooli rektor professor Rein Raud.

Atentaadid

Maailma vapustanud poliitilised mõrvad
Julius Caesarist kuni JFK-ni
Steven Parissien tõlkinud Mari Pukkonen
208 lk, kõva köide
„Atentaadid” kajastab süngeid ja laineidlõõnud poliitilisi mõrvi vanast Roomast kuni kaasajani. Poliitiliste mõrvade on kukutatud valitsusi, paisatud kaosesse riike, põhjustatud sõda ja allutatud rahvaid türanniale. „Atentaadid” esitab kogu mõrvameetodite ja -motivatsioonide diapasooni, eneseõhkimisest kuni õhurünnakuni, dünastiate kukutamisest usufanatismi. Siin on antud ülevaade ajaloo kuulsaimatest mõrvadest alates Julius Caesarist tapmisest kuni president Kennedy tulistamiseni 1963. aastal ja terroristide rünnakuni Benazir Bhuttole aastal 2007.

Oht

Dick Francis
tõlkinud Tiit Loog
320 lk, pehme köide
Kaunis itaalia tütarlaps sõidab koju lahtises sportautos, väike poiss mängib lõunarranniku supelrannas ja Jockey Clubi president on teel pressivastuvõtule Baltimore'is. Üksteise järel langevad nad luupainajaliku katsumuse, inimröövi, ohvriks. Neil erinevatel inimestel on siiski midagi ühist. Noor itaallanna on džoki ja väike poiss võidusõiduhobuse omaniku ainus poeg. Ja hakkabki kujunema pilt isikust, kes seisab selle rahvusvahelise kuritegude ahela taga – Verdi austaja, külm kalkuleerija, omamoodi ka võiduajamise fänn.

KAREL GOTT on Tšehhoslovakkia tuntuim laulja. Ta teenis kommunistlikule režiimile kõvasti raha, ehkki püüdis laulmist poliitikast lahus hoida. „Oleksin ma võimule vastu hakanud, oleks mul lauljana kriips peal olnud.”

Fotod raamatust

Kommunismi kummastav maailm

KAISA KAER

Kommunism – kõige pikem tee kapitalismist kapitalismini. See kause iseloomustab kenasti antud raamatu ülesehitus, mis algab kommunismi kehtestamisega kaasnenuid idealismist ning lõppeb kommunistlike režiimide kokkuvarisemisega 1980. aastate lõpus. Autor oli BBC sarja „Kommunismi kadunud maailm” produtsent ning antud raamat koondabki intervjuusid eri inimestega, alates kõrgetest ametnikest ja lõpetades teisitimõtlejatega.

Jättes omapoolsed kommentaarid minimaalseks, toob raamat inimeste mälestuste kaudu välja süsteemi toimimismehhanismid, aga ka igapäevaelu juurde kuulunud absurdsed seigad, mis tänapäeval on kentsakad ka inimestele, kes on ise sel ajal elanud. Ehkki keskendutakse Ida-Saksamaale, Rumeeniale ja Tšehhoslovakkiale, tekitavad nii mõnedki lood äratundmist ka eestlastes. Hoidudes „ostalgia” radadele eksemisest, annab Molloy mitmekülgse ülevaate toonases elust.

Kommunismi õitsev roosiaed

Kuigi vähesed raamatus intervjueritud inimesed igatsevad taga kommunismi, leiavad paljud, et toonase elul oli positiivseid külgi, mis kapitalismiga kadunud on. Mitte kõigi soovid ei olnud materialistlikud („Et süüa Ida-Saksa šokolaadi asemel Šveitsi šokolaadi? Käigu kuu peale!”), hinnati kollektiivsus vaimu ning loomuliku suhtumist seksuaalsusesse ja alastusse, viimast eriti just Ida-Saksamaal. Siiski oli tegu ühiskonnaga, mille olemust peegeldavad kuivad arvud – kui lugeda „osakoormusega kaastöölist”, oli Ida-Saksamaal üks informaatoreid kuue inimese kohta (natsi-Saksamaal oli üks Gestapo agent 2000 elaniku kohta).

Totalitarism oli tõesti totaalne – see tungis sõna otseses mõttes inimeste sisse, olgu selleks siis sportlaste organisatsioon või naiste emakad. Kõige südantlõhestavamad lood ongi just sellest,

kuidas režiim asus oma alluvate füüsilist voolima. Ida-Saksa naisportlaste salajane dopingut täis pumpamine viis haiguste, aga ka soo ja seksuaalsuse muutumiseni – näiteks sai edukast kuulitõukajast Heidi Kriegerist lõpuks Andreas Krieger, sest talle tema teadmata sisse söödud ained viisid tema kehas selliste muutusteni, et ta tegi juba kohapeal, taasühendatud Saksamaal, läbi soovahetusoperatsiooni.

Eriti õõvastav on lugeda Rumeenia diktaatori Nicolae Ceaușescu kampaaniast, kus tema lühinägelik kinnisidee Rumeenia elanikkonda mitmekordistada tõi illegaalsete abortide plahvatusliku kasvu ning erakordse suremuse naiste seas, kes olid sunnitud endale orasid emakasse torkama või kummivoolikute kaudu sinepivett, piiritust ja joodi sisse süstima. Lisaks karistamisele abortide eest pidid naised läbima korrapäraselt günekoloogilise kontrolli, mille eesmärk oli avastada varjatud rasedused.

Siiski ei suutnud režiim saada võitu kõigist inimlikest tunnetest – üks meeldejäävamaid lugusid on dissidentid Regina Kaiserist ja teda üle kuulunud Uwe Karlstedtist, kes esimesest pilgust teineteisesse armusid ning aastaid hiljem abiellusid.

Käib töö ja vale koos

Teise maailmasõja järel liikus pendel Ida-Saksamaal natside diktatuurist kommunistliku diktatuurini. Kolmandast Reichist ja purustavatest sõja-aastatest eluga pääsenud inimeste puhul on selline vastureaktsioon mõneti mõistetav. Samas taibati osaliselt tänu ühe diktaatori kogemisele õige pea, et on satunud vihma käest räästa alla. Eriti kõnekas on Saksamaa Sotsialistliku Ühtsuspartei (SED) ja poliitbüroo ladvikusse kuulunud Günter Schabowski tõdemus, et lõplikult vabanes ta kommunistliku ideoloogiaga seotud pettekujutelmadest alles pärast 1990. aastat, kui ta oli hakanud oma raamatut kirjutama.

Nimelt avastas ta Marxi teoseid üle lugedes, et juba Marx ise nägi ette, et kommunismi saab rakendada vaid vägi-

valla abil. Pehmelt öeldes kummastav, et selle tõdemuseni jõudis Schabowski sedavõrd pika arengutee lõpus, ning paratamatult meenub ka siin raamatus ära toodud ütlus: „Kes ei ole noorena kommunist, sellel ei ole südant. Kes on täiskasvanuna ikka veel kommunist, sellel ei ole ajusid.”

Võib öelda, et nagu peaaegu iga hirmuvalitsuse ajal, tegelesid ka antud raamatus käsitletud riikide kodanikud igapäevase ellujäämise ja perekonna kaitsmisega, aga ka iseka karjääri edendamisega, mis suuremate süümeepiinate üha õõnsama retoorikaga looritati. Kuigi raamatus on ära toodud mõned vankumatud kommunistid (näiteks Erich Honeckeri kokk ja Tšehhoslovakkia kompartei viimane peasekretär Miloš Jakeš), leidus piisavalt neid, kes olid valmis täitma „isakeste” ka kõige absurdsemaid soovide.

Igapäevaelu meenutuste lugemisel on väärtuslik just see, et taas saab üle korratud tõdemus, et igal ajal on olemas inimesi, kes on valmis kõigele, et mitte kaotada töökohta või teostada karjääriunustused. Leidus piisavalt inimesi, kes olid valmis löikuma Elena Ceaușescu teeleenemisi, et ei oleks näha, kuidas ta käekotti närviliselt ühest käest teise tõstab. Just Ceaușescude puhul tuleb esile kahepalgelisus ja põlgus, mida ladviku suhtes tunti, joonides rasvaselt alla selle, mida tähendas „igapäevaelu raudse eesriide taga” – süsteemaalist valetamist, süvenenud küünilisust ning ideede ja sõnade jõu devalveerumist.

Kommunismi kadunud maailm

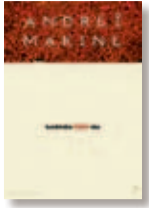
Meenutusid igapäevaelust raudse eesriide taga
Peter Molloy
tõlkinud Helen Rohtmets
kõva köide, 240 lk

ilmunud

Tundmatu mehe elu

Andreï Makine
tõlkinud Triinu Tamm sari „Moodne aeg”
128 lk, kõva köide
Vene päritolu Andreï Makine on üks tänapäeva tuntumaid ja tõlgitumaid prantsuse kirjanikke. Käesoleva romaani raamjutustus paigutub 21. sajandi alguse Venemaale – endine dissident, kes on 20 aastat Pariisis paguluses elanud, pöördub tagasi kodumaale, otsima kadunud aega. Tema loosse põimub aga üks teine lugu, mis leiab aset Leningradis Teise maailmasõja ajal ja sellele järgnenud ränkadel aastakümnetel. See on lugu mehest, kelle elu jättis justkui kõigest ilma, kellel aga kõige kiuste õnnestus jääda iseendaks ja olla seeläbi tegelikult väga õnnelik inimene.

Vagabund

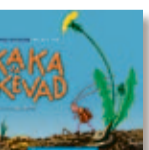
Colette
tõlkinud Helva Payet sari „20. sajandi klassika”
232 lk, kõva köide
Kireva elukäigu prantsuse romaanikirjanikul Colette'il (1873–1954) oli armulugusid nii meeste kui ka naistega, ta oli mitu korda abielus ning töötas enne kuulsaks saamist Pariisis kabareedes. Kõik tema romaanid on suuremal või vähemal määral autobiograafilised ning tema põhiteemad kirjanduses olidki naise seksuaalsus ja armastus. „Vagabundi” peategelane Renée Néré, tülpinud oma abikaasa truudusetusest, jätab mehe maha. Renéesse armub rikas pärija Maxime ja ehkki see uus armastus naist ahvatleb, ei suuda ta samal ajal vabaneda oma esimese abielu valusatest mälestustest.

Meister ja Margarita

Mihhail Bulgakov
tõlkinud Maiga Varik ja Jüri Ojamaa
468 lk
kõva köide
Parandatud kordustrükk Mihhail Bulgakovi filosoofilisest, poeetilisest, satiirilise ja kaunist raamatust, mis kuulub kindlasti 20. sajandi suurteoste hulka. Kirjanik alustas romaani kallal tööd 1928. aastal, püüdes ühendada satiirilise groteski ja fatasmagooria käsitlusega Jumalast ja Saatanast. Algselt polnud romaanis ei Meistrit ega Margaritat, kuid jätkates 1931. aastal vahepeal katkenud tööd, lisandus sinna autobiograafiline Poeet, hiljem Meister.

Kaka ja kevad

Audioraamat
Andrus Kivirähk
loeb Ülle Kaljuste
2 CD-plaati
kestus 120 minutit
Lasteraamatutes on tavaliselt kombed kirjutasid armsatest karumõmest, lõbusatest jänkudest ja vallatutest hiirekestest. Raamatus „Kaka ja kevad” astuvad kuulaja ette aga hoopis romantiline kakajunn, punapäine viiner, pissipotis elav tont, muinevad sokid, loll jope, mereröövlist lusikas ning terve parv teisi veidraid olevusi. Et lapsend selle raamatu vahvad tegelased omaks võtnud, näitab see, et nad tunnistasid lastekirjanduse aastaaühinna ehk Nukitsa konkursi võitjaks käesoleval aastal just nimelt „Kaka ja kevade”.

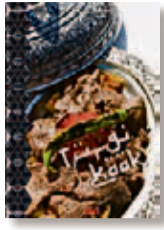

Ilmunud

Türki köök

Gönül Paksoy
332 lk, kõva köide

Türki köögikunst on pika ajaloo ja traditsioonidega, värvikirev, kontrastiderohke ning väga maitsev. Öitsengu saavutas türklaste kokakunst Osmani impeeriumi ajal, kuid head rooga osati Türgis valmistada juba ammu enne seda. Raamat „Türki köök“ esitleb selle vaimustavalt rikka toidukultuuri parimaid ehteid. Autor Gönül Paksoy, kes muuseas tuntud ka moekunstnikuna ja disainerina, matkab läbi erinevate toorainete ja valmistusviiside, lihtsate ja keerulisemate retseptide. Türki köök – see on palju enam kui tuntud kebab. Rikkalikud kala- ja mereanniroad, köögiviljatoidud, toidud oliiviõliga, lugematud erinevad dolmad ja väga maitvad saialised, erinevad pilafid... Essõna kirjutanud endine Türki suursaadik Eestis, proua Sule Soysal.

Maitseelamused tervise heaks

Aet Trisberg

192 lk, kõva köide
Raamatu autor jõudis tervisliku toitumiseni oma lapse allergiaga tegeldes, mis panid teda ümber hindama seniseid toitumise seadmeid toeks pidamisi. Kirest toidu valmistamise vastu ja soovist jagada meelikõitvaid tervislikke retsepte ka teistega, sündis raamat „Maitseelamused tervise heaks“. Aet ütleb: „Minu soov on selle raamatuga tõestada, et tervislik toitumine pole üksnes kalorivaeste juurviljade närimine ja kookidest loobumine, vaid midagi hoopis enam, põnevamat ja maitsemeeli erutav. Olgu see raamat teeraja ja algajale tervislikule toitujale või inspiratsiooniallikas juba tervislikust toidust ja eluviisist lugupidavale inimesele.“

Tai köök

Aaro Lode,
Kristjan Lepp
sari „Rahvusköögid“

160 lk, kõva köide
„Naudi kõike, naudi hetke, naudi seda, mis sul on; kõike, mida teed, tee täiuslikult – see on täiuslik filosoofia, mida peaks järgima ka muredest koormatud lääne inimesed, kes ägavad majandussurutise all. Sama lihtsat põhimõtet järgides valmistavad tailased ka süüa. Kõik toiduse puutuv on hoolikalt läbi mõeldud. Tähelepanu ei ääeta isegi toidu aroomide harmooniat!“ kirjutab Aaro Lode Tai kokaraamatu sissejuhatuses. Aaro on ametilt peakokk, kes on uurinud Kagu-Aasia köögikunsti saladusi pikalt ja põhjalikult. Selles raamatus jagab ta toidunautlejaga värvikirevat ja maitserohket Taimaa köögikunsti.

Lilled anumas ja amplis

Reti Randoja-Muts

112 lk, kõva köide
Kui koduümbruses pole ruumi lillepeenrale, on väljapääsuks konteinerhaljastus. Anumatesse seatud taimed elavad aknalaudu, rõdupiirdeid, treppe, terrasse ja majaümbruse sillutatud pindu, tuues esile muidu märkamatuks jäänud kaunid ehitusdetailid. Aiandusõpetajast autor selgitab, kuidas koostada maitsekat, hoonega sobivat ning lopsaka taimestusega konteinerit. Juttu on anuma valimisest ja paigutamisest, kasvumullast, väetisest, anumate niiskuse hoidmisest nippidest. Samuti soovib autor amplitesse sobivaid taimi, pakub rohkesti fotonäidiseid ning retsepte efektsete taimekoosluste loomiseks.

2 mutti

Urmas Viik

116 lk, pehme köide
Urmas Viigi mitmetasandiline värvimise ja nuputamise raamat „2 mutti“ on lugu kahe tegelasega: Taevamutiga, kes elab puu otsas, ning Mullamutiga, kelle elupaik on maa-põues. Lisaks värvimisele saab raamatus lahendada hulgaliselt erinevat tüüpi ülesandeid, nii et raamat on omamoodi kergemat sorti õpperaamat, sobides 7–10aastastele lastele, aga kindlasti on siin leidmisrõõmu nii noorematele kui ka vanematele raamatusõpradele.

Karujõmmi käpajäljed

Raja Valmsen

40 lk, kõva köide
„Karujõmmi käpajäljed“ jutustab väikesetele lugejatele kaksteist toredat lugu tegusa Karujõmmi tegemistest toimetustest kevadel, suvel, sügisel ja talvel. Lapsed saavad teada, kuidas kala püüda, mesilasi pidada, jonn kaugele peletada ja millega siis ikkagi on kõige parem jõuluvana toodud suuski määrada... Pildirikas trükitähtedega lasteraamat sobib nii ettelugemiseks kui ka lastele veerimiseks.

Ilmumas

Suvetoidud

Lia Virkus, Pille Enden

248 lk, kõva köide
Roheluse tärgates ja soojuse saabudes valutab Eestimaa hõrk grillihõng. Aiad täituvad inimestest. Toast kolitakse õue, köögist suvekööki. Muutuvad ka toitumistavad: tahaks sõõgi kiirelt ja lihtsalt lauale saada, kaunist aega pliidi ees raaskamata, kuid ka maitse järel andmisega tegemata. Ausse tõusevad kerged salatid, köögiviljasupid, grillroad, kiired argiroad, päikselised marjakoogid ja -magustoidud. Suve viljad on need, mis leiavad tee kõigivõimalikesse roogadesse. Suvetoitude raamatust leiadki 140 lihtsat hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi retsepti maa- või linnakoju. Raamat on illustreeritud kauniste suviste piltidega, mis toovad päikese tuppka pimedal ajal ning teevad retseptikogumikust ilusa kingituse.

Teisit ei ole võimalik

Dave Benton

196 lk, kõva köide
„Lõpuks olen ma õnnelik,“ ütleb Dave Benton, kelle tee eneseleidmisel on olnud kääneline. Alates värvikast lapsepõlvest lasterikkas peres Arubal, edasi õnneotsingutele Euroopasse ema- ja isamaale Hollandisse. Esimene abiolu kiskus algusest peale viltu, aga katoliikliku kasvatusel saanud mees pingutas oma pere nimel aastaid, kuni põgenes Norrassa, et oma lauljakaarjäärile uus alus panna. Kaotanud usu iseendasse ja kõigevägevamasse, mängis elu talle aga ette lahenduse.

Meelerahu on kindlasti tervise eeldus ja ka üks selle olulisi tunnuseid.

FOTO: MATTON BALTC

Hea tervise retsept

EVELIN KIVILU-PAAS
toimetaja

Kui ajakirja Tervis Pluss kauaaegne tervisetöötaja Marika Jürgenson hakkas uut terviseramatut kokku panema, imestas ta isegi, kui palju ta on kirjutanud artikleid nohust ja kõhast, unehäiretest, põiepõletikust ning erinevatest kõhuhaigedest.

Selge põhjus need hajusalt ajakirja veergudel ilmunud õpetlikud soovitusel raamatuks vormida oli mitu. Ikka tehakse aastate jooksul erinevaid meditsiiniuuringuid, mille käigus avastatakse midagi uut, lisaks ajakirja lugejate innustavad soovid ja küsimused. Ning otse loomulikult – hädavajalik põhitõdede ning tõhusate leevenduste ja ravivõtete ülekordamine, sest alati leidub keegi, kes pole kuulnud või keegi, kes ei mäleta.

Ajusagarad peavad iga päev läbi närima suure hulga infomüllust. Pole siis ime, et ununeb või läheb segamini, milal toovad tõhusat leevendust suukaudsed nohuravimid ning millal aitab hoopis lihtne nuuskamine ja nina soolaveega loputamine.

Sellest raamatust leiab hulgaliselt praktilisi soovitusi ja nippe kogu perele – beebile, koolilapsele ning ka vanavanematele ja -isale.

Eestlastele Eesti arstidelt

Raamatupoodide tervisenurgast leiab hulgaliselt teoseid, mille pealkirjades sõnad „tervis“ ja „vererõhk“; „kolesterool“ ja „esmaabi“; „treening“ ja „ravimtaimed“, autoriteks Smithid-McKanzied ja teised autorid Ameerikast, Suurbritanniast, Prantsusmaalt ning mujalt. Palju on tõlkeraamatuid, mis annavad juhiseid, kuidas tervist hoida. Tunduvalt vähem leiab tervisetöötajate Eesti autoritelt-asjatundjalt. Suuresti on need ühe suuna- ja teemakesksed või siis spetsiifilised akadeemilises keeles arstidele suunatud teosed.

„Rõõm tervisest. 1000 hinnalist nõuannet Eesti arstidelt“ on valminud

eestlaste tervisele mõeldes. Raamatu väärrikate infoallikate reast leiab Eestimaa hinnatud asjatundjad, nagu Margus Viigimaa, Mihkel Zilmer, Mare Pork, Evo Kaha, Kahro Tall, Naima Toomikas, Fred Kirss, Riina Kütner, Tiit Ilves, Mihkel Mardna, Mae Pindmaa, Anne Perli, Mare Liiger ja paljud teised. Raamatu nõustajaks on perearst Reet Raamat, kes on osalenud mitme varem ilmunud terviseväljaande koostamises.

Ennekõike hoida, siis ravida

Kuigi „Rõõm tervisest. 1000 hinnalist nõuannet Eesti arstidelt“ on pooleldi üles ehitatud enstüklopeedia põhimõttel – lahatud tervisemured on seatud ritta tähestiku järjekorras –, ei pretendeeri ta selle tiitlile.

Raamatu veidi rohkem kui kolmesajale leheküljele ei ole kaugeltki mahatud kõik maailma haigused ja tervisehädad. Küll aga leiab siit levinumad terviserikked ja haigused, mis eestlasi kimbutavad.

Raamatu esimene pool selgitab põhitõdesid kehas toimuva kohta ning seda, kuidas vajadusel aidata organismil haigusi tõrjuda: kuidas turgutada immuunsust; mis aitab korrastada ainevahetust; kuidas tugevdada luustikku ning mil moel mõjutab rüht tildtervist.

Helge pealkirigi võib anda aimu, et raamat keskendub ennekõike hea tervise hoidmise põhimõtetele – liikumisele, toidule, unele, mõtlemisele, puhkusele ning õigel ajal kontrollitud tervisele. Raamat kannab mõtet: parem ennetada kui tagajärgi likvideerida.

Tervise hoidmise tõdede järel tulevad selgitused terviseviperuste ja haiguste mõistmiseks ning näpunäited, kuidas nendega toime tulla ning neid edaspidi vältida. Kõik see on lihtsas keeles, kergesti mõistetav, ilma ladinakeelsete meditsiintermineteta.

Osake raamatust on pühendatud esmaabile – kuidas tegutseda, kui on juhtunud õnnetus. Lihtsast tabelist leiab juhised, mida teha, kui lähedal

olevat inimest on tabanud infarkt või insult, kui ta minestab, saab põletada või kuumarabanduse. Lisaks paljud teised äkilised terviserikked, mis vajavad kiiret ja arukat tegutsemist.

Lääne kõrval ida

Ajakirjanikuna on raamatu autor võtnud julguse klassikalise lääne meditsiini lähtekohtade kõrval lisada iidse ida meditsiini tõdesid ning soovitusi. „Inimese heaolu püsimise ja saavutamise nimel toimivad mõlemad,“ põhjendab autor. Nii saab raamatu lugeja teada, kuidas on eluenergia seotud tervise ja haigustega, millest tekivad põhjamaalastel nii levinud kaela-, pea- ja alaseljavalud ning milliste võtetega on võimalik lasta toidul tõrgeteta seedida. Ka nohu kohta on Hiina meditsiini oma teooria.

Suur osa ida meditsiini infost pärineb lääne meditsiini taustaga tild- ja nõelraviarstilt Rene Bürklandilt, kellel on ka Pekingi meditsiiniülikooli hiina herbaalmeditsiini ja nõelraviarsti diplom.

Suurte lääne meditsiiniavastuste ning iidsete ida ravitarkuste kõrval pole ära unustatud ka meie oma aastasadade pikkust rahvameditsiini ning ravimtaimede toetavat mõju inimorganismile. Raamatust leiab retsepte erinevate tervisemurede leevendamiseks, mis pärinevad bioloog Juta Möldrilt.

Raamat ei väsi kordamast, et tervis oleneb meie enda eluviisist. Kui loomulik toit, liikumine ja elujaatavad mõtted täidavad parajalt ja tasakaalustatult igat päeva, saabki oma tervisest rõõmu tunda, arvab raamatu autor. Nii leiavad sellest raamatust hulgaliselt vajalikku lugemist need, kes ise oma tervisest hoolivad.

Rõõm tervisest. 1000 hinnalist nõuannet Eesti arstidelt

koostanud
Marika Jürgenson
316 lk, kõva köide

Vastne käsitus soomepoistest

KÜLLO ARJAKAS

Eestis ei ilmu mitte sageli raamatuid, mille eessõna on kirjutanud naaberriigi president. Võib arvata, et Soome president Tarja Halonen ei pidanud paljaks austada soomepoistele pühendatud ajalooramatut omapoolse tervitusega. Sest Teise maailmasõja ajal teenis Jalaväerügemendis 200 ning Soome laevastiku koosseisus 3350 noort eesti sõjameest. Neist u 200 langes Soome rinnetel.

Lisanduvad inimkaotused 1944. aasta hilisülest, mil soomepoisid pidasid oma viimaseid suuremaid võitlusi Lõuna-Eestis ning väiksematest taandumislahingutest. Soomepoisse hukkus ka veel Teise maailmasõja lõpulahingutes Saksamaal ning ka Tšehhi põrgus. Kokku hukkus vähemalt 502 soomepoissi, neist viimane sada aastatel 1944–1960 nõukogude repressioonide ohvrina.

Soomepoiste algusaegadeks saab pida eestlastest vabatahtlikke 1939. aasta Talvesõja ajast. Nemad rindele ei jõudnud. Küll aga läks Soomest väljaõppe järel kümneaheliline grupp vabatahtlikult sõdima Põhja-Norraste sakslaste vastu. 20. mail 1940 sai Narviki lähedal surma Arnold Soimla (s 1913). Teda võib pidada esimeseks Teise maailmasõjas hukkunud eesti sõjameheks. Ilmest viimase soomepoisina hukati 1960. aasta jaanuaris Tallinnas Valter Kelt.

Soomepoiss Vello Salo kinnitab, et kaudselt võttis Põhja-Norra veel ühe

Ylo-Mark Saar Kanadast loovutab Eesti soomepoistele koopia Soomepoiste Toronto Klubi lipust. JR 200 mälestusmargi avamisteremoonia Luumäel, 18. august 1991.

FOTO PEETER LANGOVITS

eestlasest vabatahtliku elu. Nimelt armus haavata saanud ja ühes talus pikalt ravil olnud Eduard Kalda-Kalkas (1918) norra talutütresse. Sõja järel otsustas ta Soomest uuesti Norraste minna, ent ilmest eksis 1940. aasta detsembris läbi tundra suusatades ning kadus jäljelt. Viimane seik küll raamatusse ei jõudnud.

Raamatu lõppsõnas kirjutab Kieli ülikooli emeritprofessor Hain Rebas üsna tabavalt: Teise maailmasõja keeristes „sai eesti rahvas endale ja edaspidiste traditsioonide evimiseks Korpusse, Legioni ja Rügemiendi” (lk 421). Ning neist rügement oli eestlastele tuttavaim mõiste juba Eesti Vabariigi kaitseväge aegadest. Samamoodi vastas

Soome keel, kultuur ja riigikorraldus rohkem Eestile kui natslik Saksamaa või stalinlik NSV Liit.

Soome poisse on õigustatult peetud kolmanda tee otsijateks. See nõudis kindlasti suurt mõtteerksust ja riskijulgust – mitte kaasa minna suurvõimu mobilisatsioonikäsuga. Sest käsk on vanem kui meie ning sõja ajal tuleb käsu mitte-täitmise eest kiiresti karm karistus.

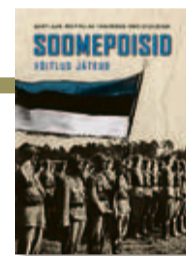
Ometi valis üle 3300 noormehe kolmanda tee. Neist suur osa olidki üliõpilased, vanemad gümnasistid või mõnest muust koolist. Soome minejatel jagus nii elutervet skeptitsismi kui ka kodumaatruudust – sest ikkagi üsna lootusetus sõjalises ja poliitilises olukorras saabus 1944. aasta augusti keskkel 1752

vabatahtlikku Hankost Paldiskisse, et järgnevalt osaleda Eesti kaitsevahingutes.

Soomepoiste ajalugu on nüüdseks väärikalt uuritud. Esimeseks verstapostiks jääb 1973. aasta lõpus Torontos esitletud Evald Uustalu ja Rein Moora raamat „Soomepoisid”. Uustalu oli hea sulega ajaloolane ja diplomaat, Moora meremees ja ohvitser, mõlemad vanad sõjamehed. Mõni aasta hiljem ilmus lühendatud ingliskeelne väljaanne.

Nädalapäevad tagasi esitleti raamatumessil äsjailmunud „Soomepoisid. Võitlus jätkub”. Enam kui 500-leheküljelise käsitus hõlmab Teises maailmasõjas Soome armees võidelnud Eesti vabatahtlike ajalugu 1939–2010. Autorid on Mart Laar, Peep Pillak, Hain Rebas ja Meelis Saueauk.

Arvestades kirjutajate professionaalsust, pole imestada, et tegemist on igati heatasemelise uurimustööga. Ent ka kirjastus pole olnud laisk. Raamatule on lisatud CD soomepoiste nimekirjaga ning skaneeritud haruldased väljaanded nagu „Üle Lahe”, „Kodutee” ning „Malevlane” st soomepoiste sõjaaegne kirjavara.

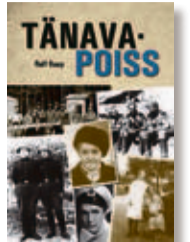

Soomepoisid
autorite kollektiiv
520 lk
köva köide,
ümbrispaber

ilmunud

Tänavapoiss
Ralf Kaup
400 lk, köva köide

1929. aastal sündinud Ralf Kaubi elu on kulgenud meist enamikust üsnagi erinevat rada. Tema iseäraliku saatuse kujunemisel on olnud määrav lapsepõlves kodusoojuse ja vanemliku armastuse puudumine. Lapsepõlv ja teismeliseiga möödusid lastekodudes, peamiselt Riisipere lastekodus ja Koluvere raskestikasvatavate laste koloonias. See oli okupatsioonide vahetumise ja sõja aeg. Eriti keerulised olid sõjajärgsed aastad, mil vähesegi kõhutäie eest tuli tänada tihti head õnne. Autor on seda enda jaoks seiklusterohket elulugu kirjeldanud värvikalt ja detailselt.

25. juuni 1941: rumalus või agressioon?

Mark Solonin
386 lk, köva köide
Tuntud vene ajaloolase Mark Solonini uues raamatus on vaatluse all peamiselt Nõukogude Liidu – Soome 1939.–1944. aasta vastasseisu nn sõjaline koostisosa. Suurem osa autori kasutatud arhiivmaterjalidest ilmub lugeja ette esimest korda. Erilist tähelepanu on pööratud 25. juunil 1941 toimunud Nõukogude lennuväe massiivsele õhurünnakule Soome pihta.

www.atlex.ee

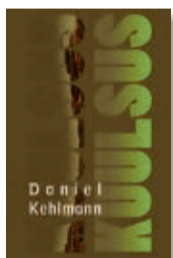
Atlex

ilmunud

Kuulsus

Daniel Kehlmann
tõlkinud
Kristol
Kaljud

128 lk, köva köide
Saksa kultuuriruumi menuromaani „Maailma mõõtmine” autorilt on ilmunud uus raamat, mis on Saksamaal juba pool aastat püsinud ilukirjanduse edetabelites. Romaan koosneb üheksast episoodist, millest tasapisi saab tervik, mis kujutab endast maagilist realismi armastava autori loodud peent mängu tegelikkuse ja pettekujutluse piiril. Kriitikud on nimetanud romaani ajakohaseks kirjandusparoodiaks, mille teema on identiteedipiiride kadumine/iseenda kaotamine tänapäeva ühiskonnas tänu kommunikatsioonitehnoloogia kiirele arengule. Ning loomulikult on noorelt ülikuulsaks saanud autori kõigis lugudes paraja ironiaga arutlusel teemana ka kuulsus.

Spordipsühholoogia õpik

Lennart Raudsepp,
Aave Hannus,
Jorgen Matsi

328 lk
pehme köide
Millist rolli mängivad psühholoogilised tegurid spordis? Kuidas saab tippportlase sooritusvõimet psühholoogilise treeninguga parandada? Milliste arengupsühholoogiliste muutustega peavad oma töös arvestama laste- ja noortetree-

nerid? Kas laste liiga varane spetsialiseerumine ühele spordialale toob hiljem kaasa spordimotivatsiooni kadumise ja väljalangemise spordist? Nendele ja paljudele teistele küsimustele püütakse selles õpikus vastused anda. Raamatust võivad kasulikke teadmisi omandada peale üliõpilaste ka treenerid, kehalise kasvatusõpetajad, lapsevanemad ning sportlased.

Glennkill

Leonie Swann
303 lk
pehme köide

Kui ühel lirimaa külakarjamaal leitakse kohalik karjus tapetuna, käitub külarahvas justkui lambakari. Seepärast otsustavad Glennkilli lambad ise oma pere-mehe surma asjaolusid uurima hakata. Kerge see pole, sest inimeste maailmas on väga palju veidrat ja mõistetamatut, ent karjast kõige nutikama, Miss Maple'i juhtimisel liiguvad lambad tasapisi töö poole. Sakslanna Leonie Swanni debüütromaan, mille žanrimääratluseks „lambakriminull”, on viimase aja kõige tavatumaid ja paeluvamaid teoseid, mis ühendab endas vaimukust ja põnevust, meelelahutust ja sügavmõttelisust. Kui tavaliselt kirjanduses loomtegelasi inimlikustatakse, siis see raamat annab võimaluse jälgida inimesi looma vaatepunktist – ja nii mõnigi kord iseenda üle naerda.

Anne vajab märkamist

Andekusega seonduvatest müütidest on küllap sügavamalt juurdunud arvamus, et andekad kerkivad igal juhul esile ja tavateadvuses seostub andekas laps üldjuhul hea ja tubli viielise õpilase kuvandiga. Sellise lähenemisega võivad väga paljud andekad lapsed jääda üldse märkamata. Raamatu autor Viire Sepp (PhD) on andekate temaatikaga pikka aega tegelnud nii oma igapäevatööga seonduvalt kui ka uurija ja koolitajana.

Eeskätt lapsevanematele ja pedagoogidele mõeldud käsiraamatus püütakse leida vastust küsimusele, kuidas saaksime kaasa aidata, et andekast lapsest kasvaks õnnelik täiskasvanu. Raamatus antakse ülevaade andekuse kaasajast teooriatest, kõneldakse pere, kooli ja kaaslaste rollist andekalapse arengus. Suunatakse täiskasvanuid tähele panema märke, mis võivad viidata lapse erilisele võimekusele juba tema väga varases eas.

Käsitlemist leiavad andekate laste isiksuslikud eripärad ning nende intellektuaalsed, sotsiaalsed ja emotsionaalsed vajadused. Muu hulgas räägitakse sellest, mida on andekate laste kohta saadud teada Eestis tehtud uuringute põhjal.

Toetava keskkonna puudumisest ja andekate laste isiksuslikest eripäradest võivad alguse saada nii mõnedki probleemid, seetõttu pööratakse raamatus tähelepanu ka sellistele olukordadele nagu ande maskeerimine, väärdiagnoosid, andekad õpiraskustega lapsed. Need on juhtumid, mis takistavad ande-

Lapse arengus on oluline koht maailma uurimisel.

FOTO RAILI VILT

ka lapse äratundmist, mõistmist ja seetõttu ka tema võimetekohast arengut. Andekate alasoortus on üks neist nähtudest, mille tagamaad võivad sageli jääda peidetuks. Seetõttu on raamatus kirjeldatud erinevaid andekate laste tüüpe ja osutatud võimalustele nende motiveerimiseks ja arengu toetamiseks, toetudes nõustamisega tegelevate praktikute kogemustele.

Kuna andekate elus mängivad võistlused ja konkursid üsna olulist rolli, siis on ka see temaatika leidnud põhjalikumalt käsitlemist. Raamatu lisades on toodud rohkesti kasulikke viiteid ja abimaterjale, mis aitavad vanemal-õpetajal või noorel endal oma küsimustele vastuseid leida, arenguvõimalusi avardada või probleemide korral abi nõutada.

Andekusest ja andekatest lastest

Viire Sepp
176 lk, pehme köide

Tagasivaade Balti Raamatumessile

FOTOD: TEET MALSROOS

➤ Oma kogemusi raamatute turundamisest jagas Eesti kirjastajatele John Grindrod Inglismaalt.

➤ Juku-Kalle Raid vestlemas Venemaa publitsisti, luuletaja ja kirjandusteadlase Dmitri Bõkoviga.

➤ Messi kujunduses kasutati Möbiuse lehti (idee autor Mae Kivilo).

➤ Eesti Lastekirjanduse Keskuse poolt korraldatud X Nukitsa konkursi võitjate pidulikul väljakuulutamisel osales 101 last üle Eesti.

➤ e-raamatu teemalisel ümarlaul osales ligi 150 huvilist. Pildil eestvedaja Denis Duclos (Prantsuse Kultuurikeskus, paremal) ja ekspert Virginie Clayssen, Prantsuse Kirjastuste Liidu e-raamatu komisjoni president.

➤ Žürii koosseisus Jokūbas Jacovskis, Skaidrite Naumova ja Mart Anderson valisid 2009. aasta Baltimaade kauneimaid raamatuid. Eesti parimaks raamatuks osutus kirjastuse SE&JS poolt välja antud „Kalevipoeg”.

➤ Kirjastaja Sirje Endre koos Käbi Lareteiga raamatu „Ludus tonalis. Kirg” esitlusel.

➤ Laste lemmikkirjanik ja X Nukitsa konkursi laureaat Andrus Kivirähk.

➤ Mehed vestluringis: Mihkel Raud, Teet Kallas ja Olavi Ruitlane.